

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{2}{3}$ strani 40 K, na $\frac{1}{2}$ strani 20 K, na $\frac{1}{3}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg štev. 3.

Ponatisi iz •Kmetovalca• so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 18. V Ljubljani, 30. septembra 1909. Letnik XXVI.

Obseg: Odtok vode iz vinskih kleti in hidravliška zapora. — Kako uspeva simodolska goveja pasma na Kranjskem. — Kako se goji visokodebelnato drevje debelozrnatega kostanja marona. — Kakšen naj bo mešanec. — Gnojenje ozimini z amoniakovim sulfatom. — Proti ogrcem na travnikih. — Poročilo o poučnem potovanju kmetijske podružnice v Kamniku na Koroško. Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Tržne cene. — Inserati.

Odtok vode iz vinske kleti in hidravliška zapora.

V vsaki vinski kleti se pri umnem kletarstvu nabere pri izpiranju in izmivanju veliko umazane vode, ki jo je čim najhitreje in po možnosti čeno spraviti iz kleti. To vodo najbolje in najceneje spravimo iz kleti s posebnim jarkom. Odvajalni jarek za vodo iz kleti pa mora biti tako prirejen, da ne more skoz njega nazaj v klet prihajati zrak, ki neugodno izpreminja toplino v kleti, in istotako zato, da ne morejo skoz njega podgane, miši ali druge živali. V ta namen se odvajalni jarek za vodo najbolje zapre z odhajajočo vodo samo, če se naredi hidravliška zapora. Zapiranje odvajalnega jarka ni le priporočeno, temveč je največkrat naravnost potrebno, zlasti kadar je vinska klet zgrajena nad zemljo ali če so v dotičnem kraju navadni vetrovi, ki lahko premrzeli ali pregorak zrak potisnejo skoz jarek v klet.

V Vipavi je zgradila ondotna I. Vipavska vinarska zadruga po mojem načrtu nadzemljsko vinsko klet, ki je opremljena s tako napravo. Ta klet tako ugaja, da namerava ta zadruga zgraditi še eno enako. Z načrtom take kleti sem pripravljen vsakomur postreči.

Hidravliška zapora je prirejena po načinu, ki je običajen pri ameriških ledenicah. Odvajalni jarek s hidravlično zaporo kaže podoba 62.; podoba A jo kaže v navpičnem in podoba B v vodoravnem prerezu.

Odvajalni jarek se tako zgradi, da se na mestu, kjer sega skozi zid v klet, naredi v tleh in deloma v steni kamenito korito, ki je lahko tudi iz betona. Glej T in T' na podobah A in B. Na ozki strani tistega konca korita, ki sega v steno, ima korito zarezo, ki sega skoraj do polovice koritove globočine. Ta zareza

se vidi na podobi pri E in E'. V steno sega korito skoraj s tretjino svoje dolgosti. Po notranji kletni steni dol pa visi v korito kamenita ali betonasta ploča P in P', in sicer tako, da je med njo in med dnom korita kake 3 do 4 cm prostora. To pločo je pritrđiti k steni na primeren način, n. pr. z železnimi kavljii (glej b) in med steno kleti in korita jo je z njenimi robovi dobro zamazati s portlandskim cementom. Če se v tako korito naliže voda, ne more potem po jarku skoz steno priti v klet prav nič vnanjega zraka, in istotako nobena žival, kajti ploča deli korito v dva dela in v obeh stoji voda tako visoko, kakor dopušča zareza E in E'. Vode se vedno le toliko odteče, da je odvajalni jarek vedno zaprt, če se pa kdaj voda utegne posušiti zbog gorkega vremena in manjštevlnih opravil v kleti, jo je pa seveda vselej treba prevočasno doliti. Na popisani način je torej narejena zapora z vodo samo in se zato imenuje hidravliška zapora. Popisani odvajalni jarek s hidravliško zaporo ne stane veliko, je pa v vinski kleti zelo koristen, zato naj se nikdar ne pogreša. R. Dolenc.

Kako uspeva simodolska goveja pasma na Kranjskem.

Glasm izkušeni in preskušeni v drugih deželah in z ozirom na naše podnebje, tla in krmo lahko mirno trdim, da simodolska pasma mora pri nas dobro uspevati, če goved umno vzrejamo in redimo.

Na Kranjsko je pa prišlo od l. 1895. sem nekaj bikov simodolske pasme in zato na podlagi tega, kar so ti biki zaplodili, oziroma, kako so se sponašali, lahko izrečemo neko sodbo o uspevanju simodolske pasme na

Kranjskem. Vsekako pa nam je biti s to sodbo previdnim, kajti preskušnje so v mnogih ozirih še nezadostne in jih še nihče ni ocenil vednostno, t. j. na podlagi vede o primerjajoči živinoreji in o primerjajoči patologiji.

Preskušnje s simodolsko živino na Kranjskem mi je mogoče le iz praktičnega stališča presojati: iz tega, kar se očitno vidi in kar kmečki živinorejci sami trdijo. Pa tudi to, kar se vidi in kar kmetje trdijo, je treba kritično presojati, vsaj iz stališča načina, kako se živina vzreja in redi. Vedno imejmo pred očmi, da je pri nas zelo pičlo število razumnih živinorejcev in da se delajo na vseh straneh napake; in tem je pripisovati neuspehe, ne pa pasmi.

Od l. 1895. do letos je prišlo s pomočjo državne in deželne podpore na Kranjsko 217 simodolskih bikov, in sicer največ spodnjeinodolskega plemena. Razen tega števila je prišlo morda še kakih 10 simodolskih bikov iz zasebnega nagiba na Kranjsko.

Letos v deželo došli simodolski biki (25) nikakor ne hodijo v poštev, ker od njih ni nikakega zaroda, in po lani došlih bikih (32) so zaplojena šele teleta, ki jih pa zaradi slabih krmskih razmer v lanskem in v letošnjem letu gotovo niso veliko za pleme privezali. Isto utegne tudi veljati o simodolskih bikih, ki so prišli leta 1907. v deželo (31). V gorenjem številu z državno in z deželno podporo nakupljenih simodolskih bikov so pa všteti tudi v deželi nakupljeni simodolski polkrvniki, ki jih ni malo. Končno pride v presojo le kakih dobrih 100 čistokrvnih simodolskih bikov, ki so sporadično porazdeljeni po deželi. Kako neznatno je to število za dobo 15 let, ko je v tem času dežela, veliko prenizko računjeno, porabila najmanj 7000 plemenskih bikov domačih ali drugih pasem. Vendar je tega slabega $1\frac{1}{2}\%$ simodolskih bikov v krajih, kjer so pogosteje nastavljeni in kjer jih redno z novimi nadomeščajo, učinilo veliko izboljšanje dotičnih čred. Kdor ne verjame, naj se gre prepričati, in če noče biti slep, bo videl znatne uspehe.

Poglavitno so se simodolski biki odajali v ljubljansko okolico, kamor je prišlo, v številni vrhniški sodni okraj, 72 bikov, in na Notranjsko, kamor je prišlo 110 simodolcev, in sicer poglavitno v postojnski (42), vipavski (19) in logaški (16) sodni okraj. Na Dolenjsko je prišlo vsega skupaj 38 simodolskih bikov, kjer stoji žužemberški sodni okraj (7) na prvem in višnjegorski (6) na drugem mestu.

Iz teh števil je razvidno, da je očitanje proti c. kr. kmetijski družbi kranjski neutemeljeno, kakor da bi ona ne bila enotno postopala. Kakih 20 bikov, ki so zašli v druge kraje, pač ni živine kvarilo, gotovo so bolje vplivali, kakor stotine drugih licencevanih ali nelicencevanih bikov nedoločene pasme? Torej le ne

preveč krika in ne delati iz komarja slona! Nekaj bikov je oddala družba v pokrajine, ki niso bile določene za simodolsko pasmo, in sicer na podlagi sklepov glavnega odbora z namenom, da bi se naredile samo poskušnje, in marsikam je prišel v te pokrajine kak simodolski bik vsled odločnega zahtevanja živinorejcev, ki so v sosesčini videli krasne uspehe prekrizevanja s simodolsko pasmo.

Kmetijska družba se je obrnila na vse tiste živinorejce, ki so dobili od l. 1895. naprej subvencijske simodolske biki, z vprašalno polo, kakšni so uspehi s simodolsko pasmo. Večina je odgovorila, in lahko se reče, da se večina pohvali s to pasmo. Vprašalne pole z odgovori in izvirkih so vsakomur v družbeni pisarni na razpolaganje.

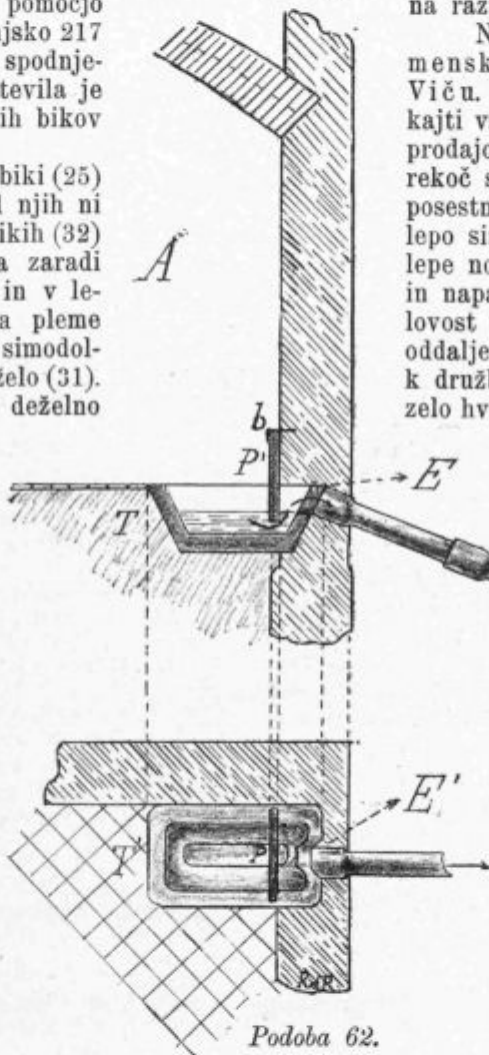
Najdalje časa stoje simodolski plemenski biki v družbenem dvorcu na Viču. Uspehi teh bikov na Viču so neznatni, kajti vsa okolica se skoraj izključno peča s prodajo svežega mleka in je vzreja tako rekoč samaodsebe izključena. Eden ali dva posestnika sta res živinorejca in imata že lepo simodolsko živino, ki sta za njo dobila lepe novce. Napaka pa je pomanjkanje paše in napačna vzreja ter od tod izvirajoča jalovost telic, ki se takoj preveč zdebele. Od oddaljenih krajev pa dovajajo kmetje krave k družbenim bikom na Vič in se z uspehi zelo hvalijo. Družba sama ima pa redno le po eno kravo, ki je deputatna krava opravnika in torej o kaki vzreji simodolskega zaroda v dvorcu na Viču ne more biti govora, celo, ker ni zadostne pašne prilike.

Najbolj imam vedno pred očmi živinorejo posestva v „Marijanišču“ v Ljubljani, ki je učno gospodarstvo družbene gospodinske šole. Na tem posestvu prekrizujejo že dolgo let goved s samo simodolsko pasmo in so uspehi izborni. Teleta se umetno napajajo, kar je velika prednost, a paše nimajo in tudi ne prilike, da bi se na prostem gibala; seno ni dobro, ker je večinoma barjansko, a vzlic temu imajo v Marijanišču krave in telice simodolske pasme take kakovosti, kakor malokje na Kranjskem. Vodja

Marijanišča g. prelat Kalan se v tozadevni vprašalni poli skoziinskozi pohvalno izreka o simodolski pasmi in je odgovoril na vprašanje, če se je goved vobče kaj izboljšalo s simodolskimi biki: „Zelo; treba priti in videti!“

Meseca marca 1909. je družba razposlala, kakor je gori pisano, vprašalne pole na prejemnike subvencijskih simodolskih bikov glede sponašanja te pasme; razposlala je 119 vprašalnih pol (mnogo teh gospodarjev je seveda več let zapored dobilo biki), in došlo ji je 94 odgovorov.

Iz ljubljanske okolice in iz vrhniškega okraja je družba dobila 30 odgovorov, ki se vsi brez izjeme odločno izrekajo za simodolsko pasmo. Vsi poudarjajo veliko izboljšanje govedi po simodolskih bikih, se pohvalijo, kako lepa in težka teleta dobivajo, in so zlasti zadovoljni, kar to živino lahko prodajajo in jo zlasti mesarji radi kupujejo.

Podoba 62.

Z Notranjskega je družba dobila 40 odgovorov od lastnikov simodolskih bikov, ki se istotako s posebno pohvalo izrekajo za simodolsko pasmo; le eden trdi, da so mu sivi vprežni voli ljubši kakor simodolski. Nekteri pač omenjajo manjšo mlečnost v primeri z rjavo šviško pasmo, a ti ne vedo, da vzrok tiči v biku ki ni od mlečnega plemena, zato opozarjam na tozadevno izjavo nemškega odseka deželnega kulturnega sveta na Moravskem. Najodličnejši in največji živinorejec v Vipavski dolini piše: Simodolska goved odgovarja vsem našim zahtevam in bi se moralo smatrati za velik pogrešek, če bi se pričela uvažati druga pasma.

Z Dolenjskega, kjer pravzaprav hodi v poštev le višnjegorski, trebenjski in žužemberški sodni okraj, je dobila družba 16 odgovorov. Tudi iz teh odgovorov je skoraj skoziinsko posneti zadovoljnost s simodolsko pasmo. Gosp. Javornik iz Žalne, ki je odličen gospodar, piše: Jaz in vsa tukajšnja okolica smo vedno za simodolsko pasmo; k mojemu biku vodijo krave po tri ure daleč. Neki drug zopet piše: „K mojemu biku prihajajo krave iz petih župnij“. Gosp. Ivan Vehovec iz Žužemberka je v vseh točkah silno vnet za simodolsko pleme, kar je posebno upoštevati, kajti on ima več kakor desetletne izkušnje, ter piše: „Pri nas se je s simodolsko pasmo zboljšalo goveje pleme za 50 %, zato smo vsi tukajšnji živinorejci za to pasmo ter prosimo in zahtevamo, da se nam ta pasma pusti in ne vpeljuje druga.“ Gospod graščak Globočnik iz Dobrave je pa končno pristavil: „Čudim se, da se ne dajejo samo simodolski biki na Dolenjsko, ker le slepec more kako drugo pasmo zagovarjati.“

Na poročila z **Gorenjskega** se iz znanih vzrokov ne oziram.

Iz svojih opazovanj lahko trdim, da se pri nas na Kranjskem simodolska pasma dobro sponaša in odločno veliko bolje, kakor ničvredna pomurska pasma. Po uspehu samo enega bika v kakem kraju izrekati končno ugodno ali nengodno sodbo pa ni pravilno, kajti preveč slučajnosti more biti podlaga prvim ugodnim ali neugodnim uspehom. Odločno pa trdim, da je vsem neuspehom lahko vzrok bik, ki je morda samnasebi lep, a ni iz dobrega rodu, ali pa nerazumna vzreja in reja.

Kamor so pa prišli na Kranjsko simodolski biki dobrega rodu in se je zarod dobro vzrejal in oskrboval, tamkaj se pa povsod lahko trdi, da se simodolska pasma zbog svojih vrlin izborna sponaša.

* * *

Sklepna beseda.

Namen temu spisu*) je, zagovarjati postopanje c. kr. kmetijske družbe, ki je l. 1895. pričela delati poskušnje s simodolsko pasmo na Kranjskem, in to vzpričo resničnega dejstva, da se je na Gorenjskem s prekriževanjem domače govedi s pingavsko pasmo veliko doseglo, dočim na Notranjskem in Dolenjskem ni bilo zaznati dovolj znatnega uspeha s prekriževanjem z muriško in s pomursko pasmo. Naj nihče ne misli, da vidim vso srečo dolenske in notranjske živinoreje edino le v prekriževanju s simodolsko pasmo, a moje trdno prepričanje mi ostane, da moramo v živinoreji hitro napredovati, in v to svrhu se moramo posluževati zlahtnejših pasem, ki so res kaj vredne, ne pa takih, kakor je pomurska. Take zlahtne pasme so pa odločno le šviške alpske. In je slednjič vseeno, če se odločimo za lisasto ali rjavo

(tudi sivkasto) pasmo. Obe pasmi zahtevata enake predpogoje uspevanja in je samo barva različna. Iz trgovskega stališča in z ozirom na dejstvo, da postajamo vedno bolj obkoljeni od lisaste živine pa jaz za svojo osebo dajem prednost lisasti (simodolski) šviški pasmi, ki se v raznih velikostih in tipih, kakor je ravno za kak kraj potrebno, z lehkoto in razmerno ceno dobiva.

Sklenem: **Gorenjci naj obdrže pingavsko pasmo, a na Dolenjsko in Notranjsko mora prihajati za prekriževanje kaka zlahtnejša pasma nego je pomurska, pa bodi ta lisasta ali enobarvna alpska.** Tako pot so izbrali v južni Nemčiji in skoraj v vsi Avstro-Ogrski ter so došli do pravega cilja, do kakršnega menda tudi mi hočemo dospeti. Patriotizem, ki se kaže s porabo pasem, ki so slučajno avstrijske in so le vsled reklame na nepravem glasu, pri živinoreji nič ne velja; **pri živinoreji velja le tisto, kar nese.**

Kako se goji visokodebelnato drevje debelozrnatega kostanja marona.

V drevesnici se visokodebelnato maronovo drevje najbolj pripravno takole goji. Navadni drobnozrnati kostanj se kar najbolj pozno mogoče jeseni stratificira, kakor to delo strokovno imenujemo. Stratificira se pa kostanj takole. Vzame se dovolj velik zaboj, ali zaradi lažjega prenašanja več manjših zabojev. Na dno zaboja se natrosi za dva prsta nadebelo vlažnega peska, kamor pride prva lega kostanja. Kostanj mora biti tako vložen, da se drug drugega ne dotika. Vrh kostanja pride zopet za dober prst nadebelo pasek, in na tega kostanj, in tako dalje, dokler zaboj ni poln. Na tako napolnjen zaboj se potem pokrov pribije in se zaboj tako globoko v zemljo zakoplje — najbolje v bližini drevesnice — da ga zmrzlina ne more doseči. Prihodnjo pomlad, konci marca, v začetku aprila, se zaboj vzame iz zemlje, in če je kostanj že dobro izkalil, to je če ima že po par centimetrov dolgo koreninsko ter nadzemeljsko klico, se posadi v drevesnico, najbolje v novo prerigolano drevesnico na ilovičasti zemlji. Po 50 centimetrov narazen se z motiko narede po 3 prste globoki jarki, oziroma brazdice. V te brazdice se posadi kostanj po 50 cm narazen. Ker je pa kostanj že izkalil in ima že dve daljši klici, namreč eno koreninsko in pa za nadzemeljski del prihodnjega drevesa, se mora takole ravnati z njim. Kamor naj pride zrno, se zavrti s kakim klinčkom, ali pa tudi le s prstom, dolgosti koreninske klice primerno globoka luknjica. Vanjo se vtakne koreninska klica, in kostanj sam ter nadzemeljska klica se zasuje z rahlo zemljo. To delo, namreč polaganje kostanja v brazdice, se mora vršiti kar mogoče urno, kajti, sicer nežne bele klice na zraku hitro porjave; kakor hitro se pa to zgodi, je tako zrno že ob življenje. Zato se mora stratificirano kostanjevo zrnje le sproti iz zaboja ter peska jemati, in se mora vedno imeti v senci, najbolje v predpasniku, ne pa na solcu, ter kar najprej mogoče v zemljo spraviti. Če se tako posajen kostanj končno tudi z vodo zalije, je to prav. Pripomniti moram še, da so tako posejanemu kostanju miši jako škodljive in ga tudi lahko popolnoma požro. Da se temu izogne, je najbolje, če se zato skrbi, da med setvijo vedno leže koščeki kruha, to je debele mrvice, toliko časa, dokler nadzemeljske klice niso že za dobro dlan visoke. Miši namreč rajše kruh v svoje brloge odnašajo, kakor pa da bi za kostanjem v zemlji stikale.

*) Glej tozadevne spise v »Kmetovalcu« št. 10. do 17.

Nadalje se visoko kostanjevo drevje takole goji. Spomladi se vsa drevesca tako obrežejo, da se jim popolnoma odstranijo vse stranske mladike, le srednja, glavna, mladika voditeljica se pusti. V poletnem času se vse stranske mladike dva do trikrat priščipnejo, vselej na tri, štiri liste. Ko so drevesca vsled takega zimskega in poletnega obrezovanja po treh ali štirih letih za požlahtnitev dovolj visoka ter močna, se požlahtne s cepiči marona za lubad, in vzgoja je končana. Tako drevje se namreč lahko koj prihodnjo pomlad po požlahtnitvi presadi na stalno mesto, ali se pa kvečjemu še eno leto v drevesnici pusti, da se mu krone bolj okrepe. Na ta način se je zgajilo v drevesnici nekdanje deželne vinarske in sadjarske šole na Slapu vsako leto do 1000 kaj lepih visokodebelnatih maronov. Presajala so se na šolska zemljišča, pa tudi odprodajala, in sicer kaj lahko po visoki ceni, tudi po kroni 60 vinarjev do 2 kroni komad. Pa, kaj je učila skušnja, čeprav se je presajenje vršilo še tako pravilno? Čudno prikazen, ki se nikakor ne da pojasniti, sem v tem oziru doživel. Prijeli so se namreč na stalnem mestu pač vsi kostanji; rasli so tudi eno ali kvečjemu dve leti, potem so se pa zelo vsi pričeli sušiti od vrha proti tlu, in večina se jih je posušila kar do tal, tako da jih je kvečjemu 10% ostalo. Isto se je dogodilo tudi g. dr. Vošnjaku in g. dr. Dedičku na Stajerskem, ki sta drevje s Slapa naročila. Ker ima torej cepljen kostanj ali maron to neprijetno lastnost, ki se po nji od vseh drugih sadnih rastlin zelo razlikuje, gotovo nikakor ne kaže visokodebelnato kostanjevo drevje šele v drevesnici gojiti ter ga potem na stalno mesto presajati, marveč je treba z njim takole postopati.

Zrnje drobnozrnatega kostanja naj se stratificira, stratificirano zrnje naj se tudi po popisanem načinu v drevesnico sadi, a nikar naj se ne goje visoka debla, še manj seveda požlahtnjujejo, ampak postopa naj se takole. V drevesnici naj rase drobnozrnati kostanj kvečjemu dve leti, v tretjem naj se presadi že na stalno mesto, in sicer popolnoma pravilno, naj se goje visoka debla ter potem požlahtne, kakor je bilo to že povedano. Če pa kako drevesce na stalnem mestu le slabo rase, naj se pri tleh skrajša, da iz koreninskega vratu nanovo več poganjkov požene. Izmed teh se najmočnejši obdrži za vzgojitev debla, ostali pa se odstranijo. Kjer pa nameravajo debelozrnati kostanj prav v veliki meri zaploditi, recimo z njim večji ali manjši hostni oddelek zasaditi, tam se skoraj še bolj priporoča drugačen način gojitve. Na vseh tistih mestih, kjer naj rase kostanj, naj se zemlja prekoplje kakih 30 cm globoko ter v krogu kakih 50 do 60 cm na široko. Ravno v sredino vsake tako nastale prekopane šipe naj se vsadi po eno stratificirano zrno drobnega kostanja popolnoma tako, kakor je bilo to za setev v drevesnico priporočeno. Popolnoma tako, kakor je bilo to povedano o gojitvi ter o požlahtnjenju debla v drevesnici, se goji ter požlahtnjuje tudi tukaj, na stalnem mestu. Da miši setve na stalnem mestu ne uničijo, se lahko zabrani na dva načina. Prvi je ta, da se v možnarju steklo raztolče na drobne koščke ter se ga pri setvi nekoliko z žlico okoli zrnja natrosi. Drugi, preprostejši način je pa ta, da se kostanjevo zrno, preden se v zemljo dene, z minijevo rdečo oljnatno barvo namaže, pa tako, da se klice prav čisto nič z barvo ne dotaknejo. Trosenje brinjevih igel okoli zrnja se tudi priporoča, toda to hasne le malo ali pa nič, kajti v par dneh te igle že strohne. in miši ne odvrtajo več.

Omeniti pa moram še dvoje, preden ta spis zaključim. Prvo je tole. Kakor sem že povedal, sem se tudi v drevesnici na Grmu lotil gojitve visokodebelnatega debelozrnatega kostanja, torej marona, in sicer v še večji meri kakor na Slapu. Uspeh je pa bil popolnoma ničev, kajti kolikor je drevja v enem poletju na visokost doraslo, toliko ga je v naslednji zimi pozebilo. Isto se je godilo v isti meri tudi z orehi, ki jih pa seveda ni treba požlahtnjevati.

Končno omenjam, da vsakdo, ki je prebral ta spis in uvodnik v „Slovenca“ z dne 20. avgusta t. l., kjer se očitava c. kr. kmetijski družbi, da je zane-marjala svojo dolžnost, ker v svoji drevesnici ne goji kostanjevega in orehovega drevja, bo spoznal, da tako očitavanje ni osnovano in more prihajati le iz peresa lajika, ki o sadjarstvu niti pojma nima. Ravno zato, ker je drevesnica v strokovnjaških rokah in dela vodi prvi vrtnar c. kr. kmetijske družbe gospod Josip Urbančič, ki je teoretiško naobražen in danes med Slovenci gotovo najboljši praktični drevesničar, ravno zato si v drevesnici kmetijske družbe ne igrajo in ne zapravljajo denarja z nemogočimi kulturami.

R. Dolenc.

Kakšen naj bo mešanec.

Vrednost mešanca je pač že vsakemu kmetovalcu znana, in število onih kmetij, ki imajo poleg vzorno urejenega gnojišča tudi še kup mešanca, rase od leta do leta. V kmetijskih šolah se uči naša mladina upoštevati vrednost domačega gnoja in mešanca, in mi vidimo tudi, da posebno bivši učenci takih šol mislijo na porabo različnih odpadkov, kakor zeljnih ali koruznih kocnjev, stolčenih kosti, dlake, kunj i. t. d. Tudi pepel, pralna voda, smeti, saje, kri, drevesno listje, perje, žaganje i. t. d. naj se ne zavrže. Posnemajo naj se razna kmetijska podjetja, kako napravljajo mešanec, in priporoča se, da se na mešančevem kupu polaga plast na plast, dokler kup ne doseže 1—1½ m visočine.

Zgoraj se napravijo jamice, kamor se steka polita pralna voda ali gnojnica. Nadalje se priporoča mešanec po šestih mesecih prekopatiti. To bi bilo že vse prav in lepo, ko bi le delo s takimi visokimi kupi ne bilo tako silno težavno. Že polivanje z gnojnico ali z vodo dela pogosto že precejšnje težkoče ter večina tekočine steče postrani iz kupa. Mnogi so to težavo že spoznali ter delajo sedaj kupe le približno pol metra visoke. Taki nizki kupi, ki zahtevajo seveda več prostora, se potem laže obdelujejo, celo s plugom ali z brano, s čimer se veliko dela prihrani v primeri z dosedanjim prekopavanjem. Mešanec na ta način prej sezori ter bolje posrka po njem polito vodo, gnojnico itd. Največje zlo pri visokih kupih — namreč, da rase plevel na njih — se pri nizkih kupih prav lahko brez truda prepreči. Nizki kup je vsled tega prej zrel, ker kisik iz zraka, ki povzroča hitro zrelost, laže vanj prodira. Zelo je tudi priporočljivo primešati mešancu, ki ga nameravamo porabiti za jesensko gnojenje travnikov, kajnita in Tomasove žlindre. 200 kg vsakega gnojila zadostuje za 1 oral. Ta primešana umetna gnojila napravijo mešanec močnejši in izdatnejši. Kdor pa ne dela mešanca za travnike, temu se priporoča gnojiti na oral s 350—400 kg kajnita ali s 120—150 kg 40% kalijeve soli in z isto množino Tomasove žlindre kakor kajnita. Za deteljišča se jemlje jeseni navadno 300 kg kajnita in ista množina Tomasove žlindre na 1 oral, spomladi pa namesto kajnita 100 kg

40 % kalijeve soli. Nikdar pa naj se ne rabi Tomasova žindra sama, kajti vsako enostransko gnojenje je napačno in ne prinese stalnega dobrega uspeha. M.

Gnojenje ozimini z amonijevim sulfatom.

Če se ozimina jeseni dobro zarase, je to najbolje jamstvo za obilen pridelek. Rž in pšenica le tedaj zimo dobro prestaneta, če sta se prej dobro razvili. Zaraditega mora vsak kmetovalec skrbeti za dobro rast ozimine jeseni. To doseže z dobro obdelavo njive, s pravo odbiro semena, s pravočasno setvijo in poglobitno tudi s pravim gnojenjem. Brez zadostnega gnojenja se ne da mnogo pridelati, delo se ne izplača in obratna glavica se ne obrestuje zadostno. Kolikor umneje kmetujemo in čim več pridelujemo, tem manj zadostuje množina doma pridelanega gnoja, če naj dosežemo na njivah najvišje pridelke. Kmetovalec je zaradi tega vedno bolj navezan na umetna gnojila.

Med redilnimi snovmi, ki jih rastlina mora dobiti, je posebno važen dušik. Brez zadostnega dušika ni nikdar obilnega pridelka, zato kmetovalec ne sme zamuditi svoji ozimini postreči z dušikom, in v to svrhu je posebno pripravno umetno gnojilo „**amonijev sulfat**“, ki smo o njem v pričetku tega leta priobčili v „Kmetovalcu“ več spisov.

Amonijev sulfat ima v sebi 20 do 21 % dušika, dočim ga ima čilski soliter le 15 do 15 $\frac{1}{2}$ %. 75 kg amonijevega sulfata ima toliko dušika, kakor 100 kg čilskega solitra. Dušik v amonijevem sulfatu je torej znatno cenejši kakor v čilskem solitru. Če se amonijev sulfat pravilno rabi, potem ravno tako dobro učinkuje, kakor čilski soliter, če ne še bolje. On je počasi učinkujoče umetno gnojilo, zato ga je raztresti osem do štirinajst dni pred setvijo in se z obdelovanjem njive spravi pod zemljo. Zemlja ima namreč lastnost, da amonijak vsrka in pridrži, vsled česar se ni bati izgube dušika, kakor pri čilskem solitru.

Ozimini se mora pognojiti poleg s fosforovo kislino in s kalijem s 100 do 150 kg amonijevega sulfata na oral, in sicer se potrese četrtna do tretjina te množine jeseni, ostanek se pa porabi spomladi, kakorhitro je mogoče priti na njivo. Na ta način dobe rastline dovolj dušika, da se morejo pred zimo zadosti razviti in se na ta način njih uspevanje prav izvrstno pospeši.

Amonijev sulfat se ne sme mešati s Tomasovo žindro ali z apnom, zaradi preteče izgube dušika; sme se pa brez skrbi mešati s superfosfatom in s kalijevo soljo.

Amonijev sulfat ima c. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani vedno v zalogi.

Proti ogrcem na travnikih.

Na mnogih krajih se opazuje letos škoda, ki so jo naredili ogreci po travnikih. Do konca junija je bila namreč velika suša, v začetku julija pa je že začelo deževati, in pričakovali smo, da si posušena trata vsaj kalikor toliko zopet opomore in da bo vendar nekaj otave. Od travnikov, ki leže niže in ki so dobro gnojeni, res lahko pričakujemo, če že ne mnogo, vsaj razmeroma precej pridelka, oni travniki pa, ki leže visoko in prisojno, so naravnost žalostnega lica; za otavo rase

po njih le sam plevel in manj vredna trava, le tuintam je ostal še kak šop detelje. Trave so zelo redke, nižja tratnica je suha in rjava, kar je znamenje poškodbe po ogrcih, in res, če primemo za travo in jo malo privzdignemo, potem se odluščijo cele bajže in se dajo zviti kakor kaka odeja; pojavljajo se mnogoštevilni ogreci, ki so že požrli del sena in skoraj popolnoma uničili otavo, tako da na mnogih krajih ne bo za košnjo nič drugega kakor omenjeni plevel.

Trata je poškodovana deloma po suši, deloma po ogrcih, mestoma je celo popolnoma uničena, tako da ne moremo zagotovo reči, kakšno lice bodo ti travniki kazali prihodnje leto, če se ne bodo nanovo posejali in pomladili. Na vsak način se bo tam, kjer bodo travniki popolnoma prepuščeni samim sebi, pokazal le sam plevel in nič vredna trava. Nekteri kmetje so oškodovane travnike, kjer niso mogli pričakovati otave, že preorali in posejali z drugimi rastlinami, kar je bilo vsékako zelo pametno, ker so lahko na ta način še letos dobili dobro košnjo. Kjer pa se to ni zgodilo, tam se morajo vsaj slabe trave kakorhitro se da pokositi, kajti sicer sezori njihovo seme in zemlja se na ta način še bolj zapleveli, tako da rase nazadnje na nji le sam plevel. Kjer je trata popolnoma uničena, naj se tam, kakorhitro je mogoče, plitvo preorje. Kakorhitro so brazde dobro posušene, se pobrana podolgem in počez, kar se mora jeseni parkrat zgoditi, da se plevel kolikor je mogoče iztrebi. V pozni jeseni se mora zemlja globoko preorati. Potem se na brazde potrosi še jeseni na hektar 600 kg Tomasove žindre in ravno toliko kajnita ali spomladi 400 kg superfosfata in 200 kg 40 odstotne kalijeve soli. Kjer je hlevski gnoj na razpolago, naj se dobro razkrojen spomladi spravi na polje in plitvo podorje. Z globoko jesensko brazdo bi prišel pregloboko v zemljo in zato bi ne mogel tako dobro učinkovati. Na tako obdelano polje se lahko poseje kak visok sadež in travno seme. Kjer pa naprava novega travnika ni tako nujna, tam je bolje, če se prej seje kaka okopavina, n. pr. kuruza, krompir ali pesa, in trava poseje šele drugo leto, ker se zemlja na ta način najbolje očisti raznega plevela.

Na nekterih travnikih so ogreci trato le deloma uničili; nekako pa se morajo slabe trave tukaj, še preden dozore, pokositi. Prihodnje pomlad se morajo taki travniki pošteno prebratati, tako da se zgornja prst raztrga, na kar se poseje primerna travna mešanica, ki naj se zavleče ali povali. A. Rauch v „Gosp. Glasniku“.

Poročilo

o poučnem potovanju kmetijske podružnice v Kamniku na Koroško od 7. do 10. julija t. l.

(Konec.)

Naš vrli vodnik, ki se je ves čas potovanja prizadeval, da bi s koristnim družil prijetno, je oskrbel tudi to pot, da smo ob povratku v Tinje došli v prijazno narodno gostilno. Tinjska spremljevalca, č. g. prošt in g. župan, ki sta nam med potom dajala strokovna pojasnila, sta sedaj z nami delila prijazno bratsko družbo. Ob kozarcu okusnega vina moroškega pridelka smo oživili potovalne spomine, a tudi narodnih nismo pozabili. Nebroj oddanih razglednic je pričalo, da smo se čutili v Tinjah domače; le prekmalu je prišel čas našega odhoda na kolodvor. Telesno in duševno okrepljeni smo se poslovili od gg. družabnikov in smo brzih korakov stopili preko Drave k postajališču.

Ta okolica je napravila na nas vtis, da je glede kmetijskih stavb Korošec pred nami. Tu je hiša v primeri z ostalimi poslopji najmanjša in ne kaže na zunaj nikakih dragocenih in nepotrebnih okraskov. Gospodarska poslopja pa so navadno ločena od hiše, v praktični razdelitvi postavljena, in okrog njih je prostrano, ograjeno dvorišče, ki služi obenem za svinjski pašnik. Zanimivo je tudi, da Korošci nimajo nikake vrste kozolcev, marveč vse žito in krmo sušijo na prostem.

Naselbine ondi zelo redko stoje, dasi je kroginkrog prostrano polje in lepe košenice. Več vasi ima tudi skupne pašnike, bodisi v ravnem, ali na planinah.

Proti Sinči vasi je svet še bolj odprt, in je polje videti rodovitnejše. Kakor iz naravne potrebe stoji tik ob kolodvoru veliko zadržno žitno skladišče. Ogledali smo ga zaradi pičlega časa le mimogrede. Vodnik nam je pripovedoval, da tudi to podjetje ni ostalo brez običajne preskušnje, kakršno morajo prestati od strani nevošljivcev in zlobnih jezikov skoraj vsa združna podjetja. Dokaz, da je kraju primerno izbrano, je to, da bo kmalu praznovalo svojo desetletnico obstanka.

Odtod se vidijo tudi koroški vinogradi, ki so Kranjcem malo znani, a vendar rodijo precej in dobre vina.

V Sinči vasi smo po svojem potovalnem načrtu dosegli najskrajnejšo točko potovanja, zato smo se vrnili po železnici na Železno Kaplo in odtod peš preko Kokrskega prelaza na Kranjsko.

Iz lepe in bogate Podjunske doline smo kmalu prišli v planinski svet pri Železni Kapli. V trgu in okolici se vidijo lepo obdelani vrtovi in lepi nasadi sadnega drevja. Po trdi, nekoliko napeti cesti se dolina čedaljebolj zožuje in prehaja mestoma v ozke soteske. Maloštevilna selišča v tem kraju spričujejo, da tu ni od česa živeti. Nekaj vodnih žag in samotnih gostilen ob cesti daje nekoliko vtiska tej gorski enoličnosti. Svojim očem skoraj nismo verjeli, ko smo v tej pusti soteski zagledali lepo zidano kopališče v Beli, kjer je v podvečer šetal precej gostov. Nehote smo si mislili: Lepa si Kranjska s svojimi prirodnimi krasotami, a bogatejši je Korotan s svojim poljem, jezeri, vodami in s svojimi, v košatih gozdih skritimi letovišči.

V Beli se cesta vzpne in je približno 1½ ure enakomerno strma. Odtod do vrha je nova cesta izpeljana v neštevilnih, dolgih serpentinah. Z vrha Kokrskega prelaza je jako lep razgled v dolino istega imena in na kamniške, oziroma savinske snežnike. V obližju je tudi več planinskih pašnikov, ki pa niso preveč obsežni. Žal, da je cesta na kranjsko stran — seveda na koroškem ozemlju — tako strma, da si človek peš komaj upa iti, bodisi navzdol ali pa navzgor. Za dvajseto stoletje je to gotovo velik madež za deželo, ki jo ima v svoji upravi. — Kot znamenitost Jezerske doline je omeniti še češki hotel, ki izpričuje, da je kraj zanimiv, ker ga poseča veliko hribolazcev. Ostala Kokrska dolina (Jezersko) je razen močnejše vode in ožjih sotesk podobna krajem ob Beli.

Stem smo svoje kakih 250 km dolgo potovanje na Koroško deloma z železnico, deloma z vozom in deloma peš dovršili. Da se ni 1/3 oglašanih udeležnikov zbala deževnega vremena in žuljev, bi bili ogledali še planino nad Večno vasjo ob Pliberku. Kljub raznim neprilikam pa smo bili vsi potniki — od najmlajših do najstarejšega, ki ima 62 let — zadovoljni z uspehi, dasiravno nam je par dni potem šumelo v nogah.

Da se je potovanje moglo zvršiti, se mora podružnični odbor zahvaliti sl. glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe in velesl. deželnemu odboru kranjskemu, ki sta v ta namen dala primerne podpore. Istotako pa je podružnični odbor hvaležen gg. voditeljem koroških Slovencev in njih organizacijam, ki so potnikom v osebi g. F. Erratha naklonile za vodnika tako izborna moč.

T.—č.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 302. Imam svinjo, ki je imela pozimi pujske in je bila sedaj rezana. Kadar sedaj tej rezani svinji pokladam, nekaj časa mirno stoji in nič ne je ter grči, kakor da bi dojila. Kaj je temu vzrok in kako bi se dalo odpraviti. (A. M. v D.)

Odgovor: Vaša svinja je vsekako bolna, zato jo je treba ozdraviti, če naj se ji zopet povrne tek in naj preneha grčati. Kakšno bolezen Vaša svinja ima, pa mi ne moremo vedeti, torej je edina prava pot, da pokličete živinozdravnika. Svinja je lahko obolela zaradi nepravilne rezatve, ali zaradi kake napake, ki se je pri tem delu naredila, je pa lahko bolna tudi v prebavilih vsled neprimerne krme. Taka bolezen se kaj rada pojavlja v zvezi s prehlajenjem.

Vprašanje 303. Kdaj naj se telica obreji? Če jih dam zgodaj obrejiti ni dobro, če pa čakam, se pa ne ubreji več. Imam 15 mesecev staro, krepko razvito telico, ki bi je kazalo sedaj obrejiti, da potem ravno prav stori z drugimi kravami. Ali je sedaj še prezgodaj? (A. D. v S.)

Odgovor: Petnajst mesecev staro telico obrejiti, četudi je krepko razvita, je odločno prezgodaj. Telica naj se ubreji z ozirom na to, kako je razvita, konec drugega ali v pričetku tretjega leta. Da se starejša telica ne ubreji, je le posledica slabe vzreje. V drugem letu je telico bolj pičlo krmiti in ji dati dovolj prilike gibati se na prostem, drugače se odebeli, jajčniki otolstene in žival ostane jalova. Le krave, ki store šele konec tretjega leta se dobro razvijejo, postanejo velike, močne in dobre molznice ter dajejo dober zarod.

Vprašanje 304. Pri nas je letos češpljevo drevje že meseca maja zbolelo na listju; dobilo je rjave pike in je porumenelo. Enako je pozneje zbolelo hruševno drevje. Nektera drevesa so že čisto gola, le sad še visi gori, ki pa ne bo zanič. Kakšna bolezen na listju češpljevega drevja je to, in kako se odvrča? (F. A. v P.)

Odgovor: Na listju češpljevega drevja se pojavlja cela vrsta gliv, ki uničuje listje in stem silno škoduje drevju. Enako je tudi s hruševim drevjem, le to napada manjša vrsta gliv. Proti vsem tem boleznim na sadnem drevju ne poznamo drugega sredstva, kakor večkratno škropljenje z modro galico, in sicer prvič zgodaj spomladi, takoj ko drevje ozeleni.

Vprašanje 305. Ktera sadna sušilnica je najboljša in kje se dobi? (I. G. v J.)

Odgovor: Majhne sadne sušilnice za domačo rabo malokterikat ugajajo, ker imajo razne napake. Najbolje je narediti doma sušilnico, ki mora biti tako narejena, da dim ne prihaja k sadju in da vroči, z vodo paro nasičeni zrak hitro kroži skozi lese, ki so s sadjem naložene. Najboljše so seveda sušilnice, kjer se na umeten način pospešuje prepihovanje zraka, a to so navadno velike in drage naprave, ki se pri malem obratu ne izplačajo. Izmed manjših sušilnic je precej dobra Riderjeva, ki jo v Avstriji izdeluje tvrdka Ph. Mayfarth & dr. na Dunaju. Navadna domača sadna sušilnica dobre sestave se vidi na kranjski kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu.

Vprašanje 306. Ščim naj posejem njivo, da dobim spomladi košnjo, in ali naj sejem sedaj jeseni ali spomladi? (A. B. v K.)

Odgovor: Sedaj jeseni se seje le kako ozimno žito, ki se more spomladi zeleno pokositi za krmo. Spomladi se more v enake svrhe sejati jaro žito, zlasti oves, pomešan s grašico. Tudi turščica je spomladi dobra za hitro pridelovanje velikih množin zelene klaje.

Vprašanje 307. Kako je ravnati s kislim zeljem, da ostane čez leto užitno, ne da bi ga bilo treba vedno snažiti, ker je to delo silno zamudno in se veliko zelja pri tem pokvari? Zelje namreč postaja zgoraj, kjer ga deske ne dosega, mehko in neužitno, če ga vsak teden enkrat ne snažimo? (F. K. v S.)

Odgovor: Da se kislota zelje v kadeh užitno, sveže in zdravo ohrani, ga je vedno z vodo zalivati. To vodo je gotove čase menjavati in je zlasti paziti, da je zelje vedno pod vodo. V gorkem letnem času je vodo večkrat s svežo nadomeščati, pozimi manjkrat; zadostuje n. p. enkrat na mesec. Snažiti pa zelja ni treba. Obteževalnega kamenja pri menjavi vode ni premikati in zelje naj ostane vedno pod enakim pritiskom.

Vprašanje 308. Tu imamo gozdove, ki jim pa dim iz tvornic zelo škoduje, da nič ne rasejo. Ktere vrste gozdnega drevja so najmanj občutljive za dim? Borovi in smrekovi nasadi se niso sponesli. (U. P. v S.)

Odgovor: Vi ste v ozki dolini, kjer dim od premoga ne more hitro odhajati in zato zastruplja ozračje. V takem ozračju nobeno drevo ne uspeva, ali vsaj ne dobro. Ta strup za drevje je žveplova sokislina, ki je je razmerno veliko v dimu premogovega ognja. Žveplova sokislina je plin silno razdirajoče moči za rastlinstvo. Del tega plina v 15.000 delih zraka povzroči pri občutljivih rastlinah takojšen pogin za detih stanic in $\frac{1}{300-300}$ žveplove sokislina v zraku že moti presnavljanje in izpuhtevanje vode v listih. Lastnost vseh zelenih delov rastlin je, da vase srkajo in nabirajo žveplovo sokislino enako, kakor ogljikovo kislino.

Vprašanje 309. Pri nas se njive grade zaradi paše, a lesa je vedno manj in je vedno dražji, zato je vzdrževanje ograj zelo drago in otežkočeno. Jaz imam do 1000 m ograje, mislim jo opustiti, a sosedje me silijo, naj jo vzdržujem, zato vprašam, ali sem prisiljen njive ograditi, in če jih ne ogradim, ali smejo potem sosedje po njih pasti (B. M. v G.)

Odgovor: Vi nikakor niste zavezani svojih zemljišč, naj bodo kakršnakoli, ograditi, in če se potem živina na njih pase ali sploh dela škodo, imate pravico zahtevati povračilo za škodo po zakonu za varstvo poljščine, kajti vsak lastnik živine je odgovoren za škodo, ki jo ta dela kjerkoli-sibodi.

Vprašanje 310. Pri nas imamo goved v majhnih, zatohlih hlevih ter ne hodi prav nič na pašo. Nekatere krave dobijo bolezen „vrčič“, zlasti poleti, in so tako povezane, da kar nič ne morejo hoditi in slednjič popolnoma oslabe. Hrane uživajo še precej obilno. Kadar sem kako tako bolno govedo raztelesil, je imelo ves loj rumen in v kosteh namesto mozga polno vode. Meso je bilo tudi vodeno. **Kakšna bolezen je vrčič pri govedu in kako se zdravi.** Ali bi ne bilo dobro dajati klajnega apna? (J. L. v S.)

Odgovor: Bolezen pri govedu, ki ji pravite vrčič, bo kaka kronična bolezen presnavljalnih organov, zlasti v jetrih, ki prihaja od neprimerne oskrbe in krmiljenja. Goved v zatohlih in majhnih hlevih, ki nikdar nima prilike gibati se na svežem zraku, mora oboleti, saj sami priznavate, da se

bolezen največkrat pojavlja poleti, torej v času, ko goved najbolj občuti nezdravi hlev. Kako se bolezen zdravi, Vam sicer more povedati le živinozdravnik, a poglavito je pa vendar bolezen sploh preprečiti, in sicer z umno oskrbo in s pravilnim krmiljenjem. Klajno apno v takem slučaju nič ne pomaga.

Vprašanje 311. Naše krave, ki so vedno doma, pogostokrat skotevajo teleta s tremi žilami, da se morajo z nožem prerezati. Pozneje takim teletom popek oteče, iz njega gnoj kapa in se slednjič pokaže za palec debelo meso. Pri nas zdravijo taka teleta z zdrobljenim ogljem, ki ga devajo na popek, kar pa malo ali nič ne pomaga. **Ali so teleta s takim debelim popkom za rejo in kako se zdravijo?** (J. L. v S.)

Odgovor: Tele je z materjo zvezano s popkovo vezjo in poleg nje gresta dve krvni žili, in sicer odvodnica in privodnica, kar je samonasebi naravno, a Vas moti in zato domnevate, da je kaj posebnega. Popkova vez je pa pri nekterih teletih lahko zelo debela, se ne odtrga in jo je torej treba prerezati. Taka izredna debelost popkove vezi je prirojena lastnost Vaše govedu ter jo je tem potom odpravljati, da skrbite za dobre bike od drugje, kjer ni te nepravilnosti. Če popek oteče in se gnoji, je znamenje, da je okužen po glivah. Podrobnosti o zdravljenju popkovih otkov se bero v knjigi „Soseba Razumnika govedoreja“, ki jo dobite pri naši družbi za 1 K. Rdeče meso na popku je divje meso, ki nastane vsled nepravilnega gnojenja, ki je samo sebi prepuščeno. Teleta s takim popkom so seveda za rejo, a računati morate z dejstvom, da bo njih zarod morda imel ravno tako debele popkove vezi, zato je bolje za pleme odbirati le teleta z navadno popkovo vezjo. Vsa nesreča Vaše živinoreje, ki se zrcali v tem, kakor v prejšnjem vprašanju, tiči v nerazumni vzreji in v dejstvu, da se sploh ne brigate za plemensko odbiro in da ne skrbite za dobre bike tuje krvi, ki bi posvežili Vaše črede. Bržkone je vsa živina pri Vas kar vprek med seboj v sorodstvu in potem ni čuda, če imate take nepravilnosti, zlasti če niti pojma nimate o umni rejji govedu.

Vprašanje 312. Kako naj čistim steklenice, ki so bile napolnjene z oljnatimi rečmi, z barvami itd., da bodo porabne za hranjenje vina? Steklenice so navadne vinske buteljke ali od slatine. (T. W. v D.)

Odgovor: Oljnate steklenice se očistijo z lugom ali z raztopino sode. Steklenice, kjer so bile oljnate barve, je pa težje osnažiti. Če prisušena barva ne gre s peskom proč, se mora prej omehčati, in sicer s terpentinom. Če se take steklenice ne dajo na preprost način hitro osnažiti, potem jih je najbolje pustiti in drugje snažne kupiti, kajti dobe se povsod iz druge roke tako ceno, da manj stanejo kakor snaženje. Steklenice od slatine dobite n. pr. po gostilnah za malo vinarjev.

Vprašanje 313. Solata „endivija“ letos na mojem vrtu nekako čudno hira; najprej porumene vnanji listi, potem notranji in slednjič vsahne vsa rastlina. Na solatnih koreninah sem zasledil bele ušice, ki glodajo korenine. Kaj mi je početi, da ohranim solato pogina? (T. W. v D.)

Odgovor: Usihanju Vaše endivije so vsekako vzrok prstne ušice, in sicer živi na endiviji posebna vrsta „rhizobius Sonchi“, ki se tembolj razmnožuje, čim večkrat rase na enem mestu ta solata. Vsa napadena endivija se mora spraviti z vrta, z ušicami vred uničiti ter dotične grede par let nič več z endivijo zasaditi. Če ne bo na gredah solate, ne bodo imele ušice od česa živeti in bodo sameod-sebe izginile.

Vprašanje 314. Kaj naj storim z dolenjskim vinom, ki ima duh in okus po puščobi, ki ga je

dobilo od soda, kjer dlje časa ni bilo vino in je bilo prej v njemu brčkone kako ponarejeno žganje? (F. R. v P.)

Odgovor: Ta puščoba je brčkone plesnoba, ki ji pa ni vzrok tista pijača, ki je bila prej v sodu, ampak plesnoba, ki se je v sodu vgnedila v času, ko je bil prazen. Vino, ki nima še posebnega duha in okusa po plesnobi, se včasih popravi, če se mu dolije finega namiznega olja in se dobro z njim zmeša. Olje nase potegne okus po plesnobi in se potem lahko iz vina posname ter je še vedno porabno. Če sta pa omenjeni okus in duh že močna, potem se pa tako vino ne da več popraviti.

Vprašanje 315. Imam 12 tednov stare prasiče, ki se med seboj sesajo ali, kakor pri nas kmetje pravijo, „dulijo“. Sčim in kako se jim to odpravi ali zabrani, če ni prostora, da bi vsakega posebej imel, kajti prasiči silno nazadujejo? (A. D. v L.)

Odgovor: Že l. 1907. smo dobili enako vprašanje in smo se takrat obrnili do raznih veččakov. Višji živinozdravnik dr. Goldbeck v Saganu nam je dal tole pojasnilo: Gre se za neko boleestno zlo, ki je istega izvira kakor požiranje volne pri ovcah, samoizpuljevanje perja pri pičih in morda tudi glodanje lesa pri govedih. Za vzrok takemu boleestnemu stanju navajajo nekteri učenjaki razvado vsled posnemanja, drugi zopet motenje prebavljanja. Brčkone bo pravo, če sklepamo, da se gre za neko motenje v prehranjevanju. Besedo prehranjevanje mislim v najširšem pomenu. Če upoštevamo največkrat prav slabe zdravstvene razmere, ki morajo prasiči vse svoje življenje v njih prebiti, potem motenje v prehranjevanju ne more presenetiti. Vzlic vsem je pa težko priti do posebne sumnje o vzroku. Priporočati bi bilo kakemu živinozdravniku naročiti opazovanje te zanimive boleestni. On bi se moral ozirati na način reje, na pasmo, na obnovenje krvi, na plemenjenje v sorodstvu, na obdelovanje njiv in travnikov, na zdravstvo v svinjakih, na to, če se na razpolaganje tekaljšča in prostori, kjer prasiči morejo riti itd. Pri tem je seveda paziti na to, kdaj nastopi in kako se razvija razvada pri vsaki posamezni živali. Zdravila proti enakim razvadam posebno vbrižgovanje, kakor ga je Lemke učil, pozna vsak živinozdravnik, zato ni potrebno o tem kaj več navajati.

Kmetijske novice.

XII. celoletni tečaj na gospodinjki šoli c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani se prične 5. oktobra t. l. Za sprejem se je oglasilo 27 deklet, skoraj same Kranjice. Izmed njih je glavni odbor izbral 12 gojenk (le toliko jih je mogoče sprejeti), ki so poklicane v gospodinjko šolo.

Nova slovenska kmetijska šola na Štajerskem se otvori v Št. Jurju na j. žel. in je imenovan ravnateljem šole gospod Ivan Belle, znan slovenski veččak in dolgoleten sotrudnik našega lista. Iskreno čestitamo izbornemu strokovnjaku, ki je slednjič prišel na njemu primerno mesto, kjer bo gotovo veliko storil v prid naprednega kmetijstva med Slovenci.

Zveza gorenjskih sadjarjev se je osnovala v Begunjah, ki bo imela nalogo pomagati in posredovati pri razprodaji sadja. Tako je prav! Kmetje si morajo tudi sami pomagati in ne čakati, da jim pride vsa pomoč od drugje. Veselilo bi nas, če bi dobili podrobnejših pojasnil o tej prepotrebni organizaciji iz kroga ustanoviteljev.

Družbene vesti.

*** Prosimo takoj naročil na Tomasovo žlindro!** Družba ima sicer Tomasovo žlindro vedno v zalogi, a ta zaloga v družbenem skladišču ima seveda višjo ceno, ker družba mora plačevati nakladanje in razkladanje ter vožnjo iz kolodvora v skladišče in nazaj, zato daje naročnikom na cele vagone znaten popust, kajti ti dobijo blago naravnost iz tvornice brez prekladanja. Sredi meseca oktobra pa pride v Trst cel parnik Tomasove žlindre, in če se vzame blago naravnost iz parnika v celih vagonih, ne da bi se poprej spravila v Trst v skladišče, potem pa tvornica Tomasovo žlindro še ceneje zaračuna, zato moremo tistim naročnikom na cele vagone Tomasove žlindre, ki nam naročila sporoče do 15. oktobra, dati izreden popust. Da se torej prihrani delo in denar, prosimo torej skupnih naročil na cele vagone po 100 ali 150 vreč kar najprej mogoče, najkasneje pa do 15. oktobra t. l.

*** Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro po K 8— 19 odstotno, za 100 kg. Te cene veljajo za nadrobno oddajo v družbenem skladišču. Pri naročitvah v celih vagonih se odračunajo skladiščni stroški in se torej dovoli znaten popust. V zalogi ima družba le 19odstotno Tomasovo žlindro.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po 8 K 100 kg z vrečo vred. Pri naročitvah v celih vagonih znaten popust. Svarimo pred nakupom superfosfata, ki je zaznamovan kot 12—14 odstoten, če ni primerno cenejši, kajti tak superfosfat je resnično le 12-odstoten in sme v razmerju z gorenjo ceno le K 6-86 veljati.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 80 h 100 kg.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12 — 13% kalija ter stane 5 K 80 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 80 h.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Čilski soliter po 35 K 100 kg.

Amonijev sulfat po 31 K 100 kg.

*** Močna krmila**, in sicer lanene in sezamove tropine, ima družba v zalogi ter jih oddaja prve po 19 K in druge po 17 K 50 h. Tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg.

*** Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljateve na zunan se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vožni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmu, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.